

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ.
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β.

ΤΟΜΟΣ Ζ'.
ΑΡΙΘΜ. 15 (159).

Συνδρομή ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους ἐτησία μὲν
φρ. χρ. 25 ἔξαμηνος δὲ φρ. χρ. 12½.

ΕΤΟΣ Ζ'.
τῷ 1/13. Νοεμβρίου 1891.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΚΟΝΤΟΣ.

ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ καὶ φιλοστόργως τὴν σήμερον ἡ «Κλειώ» περιβάλλεται τὴν εἰκόνα ἄνδρος, δι' δαιμονίαν ἐπεδείξατο διανοίας δεξιότητα καὶ ἀμέτρητόν τι σοφίας βάθος.

Γεννηθεὶς ἐν Ἀμφίσῃ τῷ 1835 καὶ τὸ πλεῖστον τῆς νεότητος αὐτοῦ οὐχὶ εὐπόρως οὐδὲ ῥᾳδίως, ὡς αὐτὸς πολλαχοῦ παρέδήλωσε, δι- αγαγών, τέλος τῷ 1865 συναγαγών τὰ ἀναγκαῖα χρήματα ἀπέλιπε τὴν νῆσον Σάμον, ἔνθα ἐδίδασκε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ὁμιχλώδη Ὀλλανδίαν, ἔνθα παρώρμα αὐτὸν ὁ πόδος πρὸς ἄνδρα κατὰ πάντα ἀντέξιον αὐτοῦ καὶ ἤγεν ἡ ἀγαθὴ τύχη, ἵνα συνδυάσῃ οὐ μόνον ἐπιστημονικῶς, ἀλλὰ καὶ δι' ἀδαμαντίνων φιλίας δεσμῶν δύο ὑπερόχους τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων φιλολόγους.

Κάρολος Γαβριὴλ Κόβητος καὶ Κωνσταντῖνος Σ. Κόντος ἀποτελοῦσι τὴν καλλίστην καὶ σεμνοτάτην συγωρίδα ἐν τῇ γραμματικῇ καὶ κριτικῇ ἐπιστήμῃ. Ἐκεῖνος μὲν ζῶν ἐν πολιτείᾳ φιλανθρωποτάτῃ καὶ δικαιοτάτῃ ἀνέδραμεν ἔρνεϊ ἴσος, ὅπερ οὐ θάλπος θεοῦ, οὐδὲ ὄμβρος, οὐδὲ πνευμάτων

ΚΛΕΙΩ. ΤΟΜΟΣ Ζ'.

οὐδὲν κλονεῖ· ἐδίδαξεν ύπὸ πάντων φιλούμενος καὶ θαυμαζόμενος τὴν νηφάλιον Ὁλλανδικὴν νεολαίαν καὶ ἀπήρτισε τὴν Κοβίτειον καλουμένην σχολὴν, ἡς ἀγλαοτέρα τρόφιμοι πολλαχοῦ τῆς γῆς μεταλαμπαδεύουσι τὰ ἀεὶ ἀφίτα τοῦ διδασκάλου διδάγματα· ὁ δὲ ἡμέτερος καληγητῆς μετὰ πολλῶν μόχθων καὶ ἀγώνων ἐξ ὧν ἀγαθὴ τύχη ἐξῆλθε νικητής, ὑψώθη εἰς τὸ ὄπατον τῆς ἐπιστήμης ἀξιωματικοῦ ἀρχηγοῦ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῷ ἑθνικῷ τῆς Ἑλλάδος Πανεπιστημίῳ τὴν ἐλληνικὴν νεολαίαν.

Ο Κόντος ἐστὶν ὁ πιστότατος ἐκπρόσωπος τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πνεύματος. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἐμβριθής, εἰς ἄκρον παρατηρητικός καὶ ὀξύνους, ὃν ἀρετῶν δείγματα πρόκεινται τοῖς πᾶσι τὰ παραπληθῆ ἔργα καὶ αἱ διατριβαὶ αὐτοῦ, αἱ πληροῦσαι πάντα τὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπιστημονικὰ περιοδικά, ὃν τίνα αὐτὸς ἐξέδωκεν, οἷον τὸν Λόγιον Ἐρμῆν, τὸν Σωκράτη καὶ ἐσχάτως τὴν Ἀθηνᾶν· ἐν δὲ τῇ σχολῇ προσηνέστατος, στωμαλότατος, πρὸς ἀπαντήσεις εὐθικτότατος ὃν καθιστᾶ τερπνοτάτην τὴν μετ' αὐτοῦ σύναναστροφήν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΚΟΝΤΟΣ.

"Ο, τι αύτοῦ μάλιστα πάντων θαυμάζομεν, ἐστίν ή μέχρι ύπερβολῆς ἀκρίβεια, μεν' ἡς πᾶν ζήτημα ἐπραγματεύσατο. Μὴ ἀρκούμενος, ως ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ Κόβητος, εἰς τὴν τῶν καθ' ὅλου παρατήρησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ κατὰ μέρος μετ' ἀφράστου φιλοπονίας εἰσδύνων καὶ δύματῶν οὕτω πᾶν ζήτημα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἐμπνέει τοῖς ἀκροωμένοις ἢ τοῖς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀναγνώσκουσι τοιαύτην πεποίθησιν, ὥστε πάντες τυφλοίς δύμασιν ἀκολουθοῦμεν τοιούτῳ ὅδηγῷ, οὐ μόνον τὸ δύμα καθιστᾷ πάντα τὰ ήμετερα ἄχρηστα.

Ο Κόντος, ὥσπερ καὶ ὁ Κόβητος, ἡσκήθη ἐν τῇ γραμματικῇ καὶ κριτικῇ τέχνῃ. Ἐν τῇ πρώτῃ τοσοῦτον ύπερέβαλε πάντας τοὺς συγχρόνους αὐτῷ, ὥστε οὐδαμῶς ύπερβολὴν νομίζομεν, ἀν εἴπαμεν ὅτι εἰς τὰς ἡμέτερας ἀκοάς δὲν περιῆλθεν ὄνομα φιλολόγου δυναμένου ἐν τῇ γραμματικῇ ἐπιστήμῃ τῇ Κόντῳ «ἴσον φάσθαι καὶ ἐναντιωθήμεναι ἄντην». Τῆς δὲ κριτικῆς αὐτοῦ δεινότητος δείγματα ὑπάρχουσιν αἱ ἐπιτυχέσταται αὐτοῦ διορθώσεις εἰς πάντας τοὺς "Ἐλληνας συγγραφεῖς, ίδιᾳ δ' εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. "Ινα δὲ τὰς ἄλλας παραλίπωμεν, τίς δὲν θαυμάζει τὰς εἰς τὴν Ἀθηναίων πολιτείαν τοῦ Ἀριστοτέλους παρατηρήσεις αὐτοῦ; Ἐν ἔργῳ νεωστὶ ἀνακαλυφθέντι δύναται πᾶς τις νὰ δείξῃ (δ λόγος δ' ἐστὶ περὶ τῶν ἐλληνιστῶν) οὐχὶ τὶ δύναται νὰ γιγνώσκῃ, ἀλλὰ τὶ ἥδη κατέχει· διὸ πασῶν τῶν ἔργασιῶν τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου ταύτην μάλιστ' ἔξηραμεν. Η Ἑλλὰς ὄντως ἐν τῇ περιστάσει ταύτη δύναται νὰ καυχᾶται ὡς τὸ γενναίωταν ἔρανον εἰς τὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἐρμηνείαν τοῦ Ἀριστοτελικοῦ κειμένου συμβαλομένη· διότι πλὴν τοῦ Κόντου καὶ ἄλλοι ἔξεδωκαν διορθώσεις, οἷον οἱ Β. Λάκων καὶ Ἄ. Γεγνάδιος, καὶ δὴ καὶ ὁ ἡμέτερος καθηγήτης Ι. Πανταζίδης.

Ὑπὲρ τῆς καθάρσεως τῆς γλώσσης ἡμῶν ἐπόλαισεν ὁ Κόντος εἰς πάντων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν γενναιότατα, θείς ἀρχὰς ἀκλονήτους, καθ' ἃς πρέπει νὰ χειρίζεται τις γλώσσαν, ἡτις ύπερβασα κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὸν πλοῦτον πάσας που τὰς ἐν τῷ κόσμῳ κατεμολύνθη σὺν τῇ παρακμῇ τοῦ Ἐλληνισμοῦ ύπὸ παντοίων ξενισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν. Τούτων λοιπὸν τῶν ἐκφύλων μολυσμάτων ὁ Κόντος ἀπέβη ἰσχυρότατος διώκτης· τὰ πλεῖστα δὲ τῶν διδαγμάτων αὐτοῦ εἰς ἐν συναγαγών ἔξεδωκεν ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς καλουμέναις παρατηρήσεσιν. Εἰ δὲ καὶ πολλάκις ἀντί τῆς ἀξίας τιμῆς καὶ χάριτος ψόγους πονηρούς καὶ διαβολάς μοχθηρὰς ἥκουσεν, ὅμως οὐδέποτ' ἐν τῷ ἀγώνι αὐτοῦ ἡθύμησεν, ἐνθυμούμενος ἵσως ὅτι ἀθυμοῦντες ἀνδρες οὕπω τρόπαιον ἔστησαν.

Ως διδάσκαλος ἀπέβη ἀμίρητος κατορθῶν τὰ σκυρωπότατα γραμματικὰ ζητήματα εὐχάριστα ν' ἀπεργάζηται, παντοίας ἀστειότητας καὶ κορψότητας ἐγκατασπείρων ἐν τοῖς λόγοις· συντόμως, σύχνα δὲ συντομώτατα μεγάλας δυσχερείας ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς κειμένοις λόγων τῇ ἀλληλείᾳ ἀποβαίνει· οὐχὶ νοητὸς τοῖς ἀπείροις. Ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἀδιαλείπτως παρακολουθοῦντες ταῖς

παραδόσεσιν αὐτοῦ καὶ μετὰ χεῖρας ἀεὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἔχοντες ὄμολογούμεν, ὅτι μόνον κατὰ τὸ τελευταῖον τῆς εἰς τὸ πανεπιστήμιον φοιτήσεως ἡμῖν ἐτος ἐδυνάμεθα ν' ἀντιλαμβανώμεθα κατὰ πάντα τῆς σοφῆς αὐτοῦ διδασκαλίας. Καθ' ὅδὸν δὲ πολλάκις παντοίας ἀπορίας ἀνακοινούμενοις ἡμῖν ἔλυε μετ' ἀκατανοήτου δι' ἡμᾶς εὐχερείας ἄμα καὶ ἀφελείας, πιστῶν οὕτω τὸ υπὸ τοῦ Κοβῆτου αὐτῷ ῥηθὲν, ὅτι οὐ δοκεῖν ἀριστος ἀλλ' εἶναι θέλει.

Μετά τινας μῆνας τὸ Πανελλήνιον μέλλει νὰ έορτάσῃ τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπιστήμης πρόσδοτον τοῦ Κόντου. Κατὰ Ιούνιον τοῦ 1867 ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Λουγδούνων (Leyden) ἀπεδόθη αὐτῷ δίπλωμα, τιμῆς προσφωνούντος τοῦ Κοβῆτου, τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὃς θείαν ἐκέκτητο δύναμιν εἰς τὸ προτρέπηται τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καλλίστην καὶ ὑγιεστάτην τῆς ἐπιστήμης καλλιεργίαν. Τὸ προσφώνημα ἐκεῖνο τοῦ Κοβῆτου, οὗ μετὰ λόπης μέρος μέρον δ' ἀποσπάσωμεν δέον ἄπαν καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ νὰ καταχωρίσωμεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι γνωρίσωσι τὸ ἀγαλμα τοῦτο, θὰ μένη μνῆμα ἐς ἀεὶ καὶ ισχυρότατον κέντρον πρὸς φιλοπονίαν παντί. — Προσφωνήσας τὸν Κόντον διδάκτορα τῆς φιλολογίας ἐπιλέγει: «Οὐδεν χαῖρε μοι, σοφώτατε ἀνερ, καὶ αὐδῆς χαῖρε. Ἡλθες πρὸς ἡμᾶς οὐδενὶ γνώριμος, μετὰ μικρὸν ἀποχωρεῖς ἀφ' ἡμῶν τοῖς πᾶσι γνωστός, τοῖς πλεῖστοις προσφιλῆς καὶ ὥσπερει στεφάνῳ ἀναδεδεμένος χρυσῷ εἰς τὴν σὴν ἐπιστρέφεις Ἐλλάδα. Ἰδι χαῖρων καὶ ζώης ὀλβίος τε καὶ εὐδαίμων. Εἴ τι σ' ἀγαθὸν ἐδίδαξεν ἡ τῶν Βαταβικῶν Λουγδούνων Ἀκαδήμεια, τούτου μετάδος τοῖς σοῖς πολίταις καὶ ἐμφύτευσον τοιαύτα σπέρματα εἰς τὰς γενναίας τῆς εὐγενοῦς νεολαίας ψυχάς, ἵνα ποτὲ ἐν Ἐλλάδι διὰ σοῦ καὶ τῶν σοὶ ὄμοιών καὶ τῶν σῶν ζηλωτῶν καὶ μαθητῶν ὁ πρότερος τῶν γραμμάτων ἀναδάλῃ στέφανος. Ὁ, τι δήποτε δὲ μέλλεις ν' ἀναλάβῃς πρὸς διόρθωσιν κτίστηριξιν τῶν παρ' Ἐλλησι φιλολογικῶν σπουδῶν ἢ πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς πάλαι τοῦ ἔθγονος δόξης, οὕτω σοὶ πάντα αἴσια καὶ εὐτυχῆ εἴηνε νὰ ἐκβῶσιν, ὥσπερ οἱ σοὶ ἐν Ολλανδίᾳ φίλοι πάντες ἐκ βάθους ψυχῆς εὐχόμενοι. Διατηρήσει ἡ τῶν Βαταβικῶν Λουγδούνων Ἀκαδήμεια γλυκυτάτην ἀεὶ τὴν σὴν μνῆμην, καὶ πάντες ὅσοι σε παρ' ἡμῖν διατρίβοντα ἐστέργαμεν καὶ ἡγαπήσαμεν, καὶ ἀπόντα σε, ἐφ' ὅσον ἡμῖν ζωὴ περίεστι, θὰ διατελέσωμεν ἀσπαζόμενοί τε καὶ φιλοῦντες.»

Ο γράψας ταῦτα μαθητής μὲν τοῦ Κόντου ὧν, τῶν ἀκριψεστάτων δὲ τοῦ Κοβῆτου θαυμαστῶν, μεγάλως λυπούμενος ὅτι μακράν τῶν Ἀθηνῶν εὐρισκόμενος δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ συνεορτάσῃ μετὰ τῶν ἀλλων συμμαθητῶν τὴν τοῦ προσφιλεστάτου αὐτῷ διδασκάλου εἰκοσιπενταετηρίδα ἐνόμισεν ὅτι ἐπιτελεῖ καὶ τοῖς ἀλλοῖς, οὐ μόνον ἀντωρ, εὐάρεστον πρᾶγμα, ἀν πρὸς τῇ εἰκόνι καὶ τὰς ἀνω γραμμάς ἔγραφεν.

Γ. Μ. ΣΑΚΟΡΡΑΦΟΣ.

